

HVĚZDÁRNA VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ SLOUŽÍ ASTRONOMII A VEŘEJNOSTI JIŽ 60 LET

1955

2015

Ohlednutí do historie...

Moderní hvězdárna na Stínadlech ve Valašském Meziříčí slouží astronomii a společnosti již 60 let. Za tuto dobu její prostory navštívilo více jak milión osob a mnohým se splnily i jejich hvězdářské sny. Otevření hvězdárny bylo vrcholem činnosti amatérských astronomů, které kolem sebe soustředil Antonín Ballner na své soukromé hvězdárně nazvané „**Kolňa Badajna**“. Ta byla na Stínadlech postavena v druhé polovině 20. let a sloužila k pozorováním noční oblohy, různým setkáváním i přednáškám.

Spolková činnost vzniká až v době německého protektorátu nad Čechami a Moravou, kdy je založena **Astronomická sekce Muzejní společnosti ve Valašském Meziříčí** (asi 1943, ASMUS). Vedle Ballnera se v nově vzniklém spolku prosazují Marie Davidová, Josef Doleček a celá řada dalších. A nejen z pozice organizátorů, ale i pozorovatelů Slunce anebo proměnných hvězd.

Ve 40. letech vzniká i **nápad na postavení spolkové hvězdárny**. Dnes přesně nevíme, kdo a kdy s tímto nápadem přišel. Je možné, že jeho autorem byl Dr. Hubert Slouka, profesionální astronom z Prahy, který byl v době protektorátu častým hostem u valašskomeziříčských hvězdářů.

Rok 1947: úprava pozemku před zabíjením stavby. Muž uprostřed se dřevěným je Antonín Ballner.

Jak se staví hvězdárna

Členové ASMUS si byli vědomi, že nemají pro stavbu dostatečné množství peněz a ani vhodný pozemek. Financování stavby hvězdárny měly zajistit veřejné sbírky a dary. Pro tyto účely proběhly **dvě veřejné sbírky** - v roce 1945 a 1946, jejichž součástí byly doprovodné akce, které měly přilákat dárce - prodej poukázek na cihlu v hodnotě 5 Kčs, pořádání estrád a proměnných koncertů, veřejné přednášky a astronomická pozorování. První sbírka v roce 1945 byla velmi úspěšná a vynesla 194 900 Kčs. Tento úspěch ale negovala měnová reforma z 1. 11. 1945. V roce 1946 zorganizovali novou sbírku, ale její výnos činil pouze 20 412 Kčs.

I přes nedostatek finančních prostředků ASMUS požádala městskou radu Městského národního výboru ve Valašském Meziříčí o **přidělení pozemků** k výstavbě spolkové hvězdárny. A také oslovila architekta Jaroslava Hlaváče (1909-1984) a firmu F. Váňa a F. Smutek s žádostí na vypracování stavebních plánů a rozpočtu stavby.

V polovině roku 1946, po přidělení pozemků, začína-

jí členové ASMUS jejich úpravou. O stavební povolení ke stavbě hvězdárny si zažádali v první polovině roku 1947. Stavební komisi MěNV VM předložili ke schválení projekty ak. arch. J. Hlaváče a Zdeňka Plesníka (1914-2003). Ze zápisu z místního šetření nepřímo vyplývá, že se komise zabývala projektem J. Hlaváče. Firma F. Váňa a F. Smutek, poskytla podrobný rozpočet stavby ve výši 651 058,10 Kčs. K realizaci plánů architekta Hlaváče nedošlo a stavba byla realizována podle návrhu Z. Plesníka.

Snímek z pozorování částečného zatmění Slunce, které nastalo 30. 6. 1954. Místem pozorování je park u zámku Kinských ve Valašském Meziříčí.

Problematické bylo **financování stavby**. Astronomická sekce sice disponovala již na konci roku 1945 finančním jměním ve výši 195 924,20 Kčs, ale částka byla deponována na vázaném vkladu. I přes urgence a žádosti u Likvidačního fondu měnového v Praze nebyly prostředky uvolněny. Počátkem roku 1948 se proto ASMUS neúspěšně obrátila na MěNV VM se žádostí o dotaci. O něco úspěšnější byla v roce 1949, kdy nejdříve požádala o dar ve výši 50 000 Kčs a v říjnu o dalších 100 000 Kčs. O finanční pomoc také žádala u Okresního úřadu ve Valašském Meziříčí, Krajského národního výboru v Gottwaldově a na ministerstvu školství. Stavbu hvězdárny se také podařilo v roce 1949 zařadit do plánů první pětiletky (1949-1954), pod názvem Krajská lidová hvězdárna. Investorem se stal Krajský národní výbor v Gottwaldově. Stavbu prováděl od roku 1950 Okresní stavební komunální podnik Valašské Meziříčí. Stavba objektu hvězdárny byla dokončena v roce 1955, kdy nově vzniklá organizace **Lidová hvězdárna ve Valašském Meziříčí** požádala o kolaudační řízení.

Instalace komponent hlavní kopule v roce 1953. Na snímku je zachycena i nakloněná rovina, která sloužila k dopravě částí kopule do místa uložení.

Současnost Hvězdárny Valašské Meziříčí

se odvíjí od její základní vize - být moderní specializovanou vzdělávací institucí v oblasti přírodních věd, zejména astronomie, meteorologie, fyziky, ale také v oblasti techniky, kosmonautiky a moderních technologií. Tomu hvězdárna v posledních letech přizpůsobuje své rozvojové programy a plány. Realizuje se postupná **modernizace** nejen samotných budov, technického vybavení, ale také doplňování areálu vzdělávacími a didaktickými pomůckami.

Historická Ballnerova hvězdárna označovaná jako „Kolňa badajna“ se dnes stala phobodnotnou a modernizovanou součástí areálu.

Vzdělávání a popularizace

V mnohém navazuje na velmi úspěšnou historii hvězdárny, což se mimo jiné projevuje také v pořádání celé řady populárně-naučných i odborných akcí pro odborníky i širokou veřejnost. Jedná se nejen o pravidelná noční pozorování, přednášky, besedy, semináře, experimentální programy, exkurze, konference, výjezdní akce, ale zejména o akce pro školní skupiny od mateřských škol až po školy vysoké. Kromě svého odborného pozorovatelského programu se valašskomeziříčská hvězdárna dlouhodobě a systematicky věnuje **vzdělávání a volnočasovým aktivitám pro mládež**.

Díky novým didaktickým pomůckám a technickému vybavení je hvězdárna schopna **nabídnout atraktivní a zajímavé programy školám všech stupňů** v oblastech od astronomie, kosmonautiky, přes fyziku, geologii až po robotiku a automatizaci. Programy probíhají v areálu hvězdárny nebo přímo na školách a ve školských zařízeních.

Hlavní budova Hvězdárny Valašské Meziříčí prošla v roce 2012 první etapou bavarijní rekonstrukce.

Pozorování částečného zatmění Slunce v březnu 2015 se těšilo velkému zájmu široké veřejnosti.

Odborné a výzkumné aktivity

Rozsah a kvalita systematických odborných pozorování se v posledních letech díky pořízení modernější techniky výrazně zlepšily. Věnujeme se pozorování projevů sluneční aktivity (sluneční erupce, skvrny, protuberance aj.), dále měření změn jasnosti vybraných hvězd (hvězd proměnných) a v neposlední řadě video pozorování meteorických rojů.

V posledních letech se velmi výrazným způsobem prohlubuje spolupráce se stávajícími partnery z oblasti akademických pracovišť a vysokých škol v České republice i zahraničí. Pozitivním faktem je, že se okruh spolupracujících institucí utěšeně rozrůstá.

Odborná pozorovatelská a výzkumná činnost valašskomeziříčské hvězdárny je významnou formou aktivního a atraktivního systematického vzdělávání mládeže nejen z České republiky.

Budova odborného pracoviště slouží nejen k systematickým astronomickým pozorováním, ale také ke vzdělávání a výuce.

Hlavními partnery Hvězdárny Valašské Meziříčí jsou: DEZA, a. s., CS CABOT, spol. s r. o., Město Valašské Meziříčí, Kompakt VM, s. r. o., SUPRA Praha, VAHAL, s. r. o. Celou řadu aktivit podpořily projekty spolufinancované Evropskou unií. Děkujeme za podporu a přízeň!

Kompletní nabídku a podrobné informace je možné najít na webových stránkách **www.astrovm.cz**.